

Nr 54.

Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Fredrika Bremerförbundets lanthushållningsseminarium å Rimforsa: given Stockholms slott den 4 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Departementschefen statsrådet Hansson anförde:

I punkten 35 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till Fredrika Bremerförbundets lanthushållningsseminarium å Rimforsa, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna ett anslag av 35,200 kronor.

Tillika har Kungl. Maj:t uti punkten 14 av propositionen om anslag

å tilläggsstat, nionde huvudtiteln, föreslagit riksdagen att till nämnda seminarium i avbidan å blivande proposition beräkna ett anslag av 23,200 kronor å tilläggsstat.

Jag anhåller nu att få anmäla frågan om anslag till detta seminarium.

Till Fredrika Bremer-förbundets lanthushållningsskola vid Rimforsa för utbildande av lärarinnor i lanthushållning, vilken skola år 1907 började sin verksamhet, har riksdagen anvisat för vart och ett av åren 1908—1910 4,000 kronor, för vart och ett av åren 1911—1913 6,000 kronor, för vart och ett av åren 1914—1918 8,000 kronor, för år 1919 11,000 kronor och för vardera av åren 1920 och 1921 12,000 kronor.

Såsom villkor för de årliga anslagens åtnjutande har Kungl. Maj:t vid deras utanordnande föreskrivit, bland annat, att ett visst antal elever, nämligen för åren 1908—1910 tre och för åren 1911—1921 fyra, skulle äga åtnjuta kostnadsfri undervisning, dock utan att vara befriade från avgifter för kost och logi, samt att avgiften för undervisning, kost, logi och lyse ej finge överstiga visst belopp, som först bestämdes till 600 kronor men för åren 1916—1918 höjts till 700 kronor, för år 1919 till 1,000 kronor samt för åren 1920 och 1921 till 1,200 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för ifrågavarande läroanstalt, som numera benämnes Fredrika Bremer-förbundets lanthushållningsseminarium å Rimforsa, med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1922 ävensom revisionsberättelse för år 1919 anhållit att för upprätthållande av seminariets verksamhet komma i åtnjutande ej mindre för år 1922 av dels ett grundanslag av 20,000 kronor dels ock tillhoppa 1,200 kronor till ålderstillägg åt två lärarinnor än även för år 1921 av ett tilläggsanslag av 9,200 kronor, utgörande skillnaden mellan det för år 1922 begärda anslagsbeloppet, 21,200 kronor, och det för år 1921 redan beviljade anslaget å 12,000 kronor.

Seminariets styrelse har anfört bland annat att det visat sig omöjligt att med det hittills erhållna statsbidraget uppehålla driften och betala ens jämförelsevis mycket låga löner till lärarinnorna. Skolan kunde ej räkna med andra inkomster från egna tillgångar än vad fastigheterna kunde avkasta. Dessa fastigheter vore taxerade till 120,800 kronor, men skolan hade den 1 januari 1920 haft en skuld å 93,477 kronor å dessa fastigheter med tillhörande inventarier, vilken skuld måste förräntas och amorteras. Skolegendomens avkastning hade därför ej kunnat beräknas till mer än 3,000 kronor, motsvarande hyra för skollokalen. Skolan vore därför hänvisad till elevavgifter och statsbidrag. Då elevavgiften ej finge uppgå till mer än 1,200 kronor samt härav 900 kronor motsvarande inackorderingskostnaden, återstode blott 300 kronor till undervisningsavgift. Om elevantalet beräknades till 30

och 4 vore frielever, erhöles genom elevavgifter en nettoinkomst av $26 \times 300 = 7,800$ kronor.

Lönerna till sex ordinarie lärarinnor hade under senaste året utgjort tillhoppa allenast 7,500 kronor jämte fritt vivre. För att lärarinnorna skulle komma i åtnjutande av pension jämlikt 1920 års riksdags beslut på grund av propositionen nr 382 borde deras löner regleras. Därest skolan skulle hava utsikt att få behålla sina lärarkrafter, måste lönerna, i motsats till vad nu vore fallet, åtminstone för vissa lärarinnor utgå med något högre belopp än dem, nytexaminerade elever från seminariet erhöles vid lanthushållsskolorna. På grund härav föresloges, att kontant lön måtte vid seminariet utgå till föreståndarinnan med 4,000 kronor jämte två ålderstillägg å 300 kronor, till första lärarinnan i huslig ekonomi och till lärarinnan i småbruksskötsel med 3,000 kronor till vardera samt till envar av övriga lärarinnor med 2,500 kronor jämte för varje lärarinna tre ålderstillägg å 300 kronor, vartill i samtliga fall skulle komma fri bostad och bränsle. Föreståndarinnan och en lärarinna vore enligt dessa grunder nu berättigade till ålderstillägg.

Förslaget till inkomst- och utgiftsstat för år 1922 upptager såsom inkomster statsbidrag 21,200 kronor, undervisningsavgift å 300 kronor av 26 betalande elever 7,800 kronor samt inkomster av fastigheter 3,000 kronor, tillhoppa 32,000 kronor. Såsom utgifter upptagas avlöningar till föreståndarinnan och 5 ordinarie lärarinnor 17,500 kronor, ålderstillägg 1,200 kronor, extra lärare 1,500 kronor, hyra för skollokalen och lärarinnebostäder 3,000 kronor, bränsle och lyse 2,900 kronor, städning 1,800 kronor, pensionsavgifter 500 kronor samt undervisningsmaterialier, inventarier, trycksaker, post, telefon och diverse utgifter 3,600 kronor, tillhoppa 32,000 kronor.

Sedan lantbruksstyrelsen anbefallts att i ärendet avgiva utlåtande, har lantbruksstyrelsen från seminariets styrelse fått emottaga en skrift, vari sistnämnda styrelse till sin förut i ärendet gjorda hemställan fogat det tillägg, att hos riksdagen måtte utverkas tillstånd för seminariets lärarinnepersonal att komma i åtnjutande av enahanda dyrtidstillägg, som tillerkänts lärarinnorna vid de statsunderstödda lanthushållsskolorna.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 6 november 1920 anfört följande.

Enligt kungörelsen den 12 december 1919 nr (854) angående statsunderstöd till lanthushållsskolor m. m. §§ 3 och 4 utginge kontant grundlön för full tjänstgöring vid två längre kurser till föreståndarinnan med minst 3,400 kronor jämte två ålderstillägg, vardera å 300 kronor, och till lärarinna med minst 2,500 kronor jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, varförutom föreståndarinnan och lärarinnor åtnjöte fri bostad och bränsle.

Den av seminariets styrelse nu begärda förhöjningen å 9,200 kronor av det utav 1920 års riksdag för år 1921 till läroanstalten aavisade statsbidraget å 12,000 kronor syntes utgöra en konsekvens av den utav Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade löneregleringen för lärarinnor vid lanthushållsskolor. Billigheten syntes

nämligen fordra, att, då sistnämnda lärarinnor kommit i åtnjutande av ökade löner, jämväl vid förbundets seminarium anställd lärarinnepersonal erhöle förbättrade löneförmåner.

Vid en jämförelse med de löner, som i samband med av 1920 års riksdag beviljade anslag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala faststälts såsom minimilöner för lärarinnorna vid lanthushållningsskolan å Brogård, med vilka lärarinnor de vid Rimforsa anställda borde fullt likställas. syntes de av seminariets styrelse föreslagna lönerna måhända något låga. För lärarinnorna vid Brogård vore enligt vad som framginge av Kungl. Maj:ts proposition den 5 mars 1920 (nr 369) angående anslag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, vilken proposition i detta hänseende vunnit riksdagens bifall, minimilönerna fastställda till 2,880 kronor i första, 3,264 kronor i andra, 3,648 kronor i tredje och 4,032 kronor i fjärde lönegraden, vartill komme vad dessa lärarinnor beträffade fri kost, varemot de kontanta lönerna, om bostad utginge in natura, kunde reduceras med skäligt belopp. Dessa löner överstege sålunda avsevärt dem, som av styrelsen för seminariet i Rimforsa nu blivit föreslagna. Framhållas borde emellertid, att styrelsen för Rimforsaseminariet förutsatt, att dyrtidstillägg skulle utgå till seminariets lärarinnor, varemot enligt statsrådsprotokollet till ovannämnda proposition lärarinnorna vid Brogård ej genom någon statens åtgärd skulle komma i åtnjutande av dyrtidstillägg. Mot de av seminariets styrelse ifrågasatta lönebeloppen hade lantbruksstyrelsen därför icke funnit skäl till erinran.

En given konsekvens av nu tillstyrkta löneförmåner syntes enligt lantbruksstyrelsens mening vara, att lärarinnorna vid seminariet tillerkändes ålderstillägg och dyrtidstillägg enligt samma grunder, som gällde för lärarinnor vid lanthushållsskolor. Den årliga kostnaden för nämnda dyrtidstillägg syntes kunna beräknas till 14,000 kronor.

Mot övriga utgifter i föreliggande statförslag hade lantbruksstyrelsen icke något att erinra.

Då seminariet icke syntes kunna påräkna bidrag från landsting eller andra korporationer eller enskilda och det här gällde ett viktigt undervisningsintresse, syntes det skäligt, att staten tillsköte de för undervisningens uppehållande erforderliga medlen.

I samband med beviljande av det ökade statsunderstöd, som nu begärdes och av lantbruksstyrelsen tillstyrktes, borde emellertid tagas i övervägande, huruvida ej utöver redan nu gällande villkor för statsanslagets åtnjutande ytterligare sådana borde fastställas. För sin del hölle lantbruksstyrelsen före, att så borde ske, och ville sålunda delvis i anslutning till för lanthushållsskolorna gällande villkor i sådant avseende anföra följande.

Såsom ett villkor för lanthushållsskolornas åtnjutande av statsanslag gällde, att skolans verksamhet skulle bedrivas i full överensstämmelse med gällande reglemente och av lantbruksstyrelsen utfärdade föreskrifter. Även för lanthushållningsseminariet vid Rimforsa borde en motsvarande bestämmelse utfärdas. Då det för skolan gällande, år 1912 antagna reglementet syntes vara i behov av omarbetning, borde därför seminariets styrelse anbefallas att till Kungl. Maj:it inkomma med förslag till nytt reglemente.

I likhet med vad som stadgades för lanthushållsskolorna borde jämväl en bestämmelse om visst minimiantal ordinarie elever meddelas. Enligt bifogad års-

berättelse hade elevantalet under läsåret 1918—1919 uppgått till 29. Minimiantalet elever i seminariets båda årsklasser syntes lämpligen kunna bestämmas till sammanlagt 20.

Nu gällande bestämmelser ifråga om visst antal frielever och maximiavgift för undervisning, kost, logi och lyse syntes böra bibehållas i huvudsak oförändrade.

För undervisningens bedrivande på ett fullt tillfredsställande sätt krävdes enligt styrelsens uppgift minst 6 lärarinnor, inberäknat föreståndarinnan, varjämte vid vissa tillfällen även extra lärarkrafter måste anlitas. Då det begärda statsanslaget vore beräknat för avlöande av nämnda antal lärarinnor, syntes det också rimligt, att seminariet ålades att antaga, utom föreståndarinnan, 5 fast anställda lärarinnor.

I anslutning härtill och till vad som vore stadgat för lanthushållsskolorna, borde även vissa minimilöner för seminariets föreståndarinnan och lärarinnor fastställas. Framställning härom hade gjorts av seminariets styrelse och då en reglering av lärarinnornas löner utgjorde förutsättning för deras inträde i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., funnes häri ett ytterligare skäl för ifrågavarande bestämmelser. Då lantbruksstyrelsen ej hade något att erinra mot de av seminariets styrelse föreslagna lönerna, ville styrelsen också föreslå, att dessa måtte fastställas såsom minimilöner, vilkas utbetalande förklarades utgöra ett villkor för statsanslagets utbekommande.

Slutligen borde också såsom villkor för statsunderstödet åtnjutande, i likhet med vad som vore fallet beträffande lanthushållsskolorna, stadgas, att seminariet skulle vara skyldigt underkasta sig den kontroll, Kungl. Maj:t i varje särskilt fall funne skäl föreskriva.

På grund av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa

ej mindre till understöd åt ifrågavarande lanthushållningsseminarium såsom förslagsanslag, högst, dels å tilläggsstat för år 1921 9,200 kronor, därav 1,200 kronor till ålderstillägg, dels ock å extra stat för år 1922 21,200 kronor, därav 1,200 kronor likaledes till ålderstillägg,

än även till dyrtidstillägg åt lärarinnepersonalen vid nämnda seminarium, att utgå enligt samma grunder, som gällde för lärarinnor vid statsunderstödda lanthushållsskolor, såsom förslagsanslag dels å tilläggsstat för år 1921 14,000 kronor, dels ock å extra stat för år 1922 likaledes 14,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 11 december 1920 anfört:

»Utan att vilja inlåta sig på frågan angående betydelsen av den vid undervisningsanstalten bedrivna verksamheten vill statskontoret med anledning av remissen framhålla, att det nu ifrågasatta understödet beräknats efter grunder, som äro för anstalten synnerligen gynnsamma, i det att staten föreslagits skola påtaga sig hela kostnaden för lärarpersonalens avlöning, inberäknat ålders- och dyrtidstillägg. Statskontoret vill härvid erinra, att till lanthushållsskolorna, med vilkas avlöningsförhållanden jämförelse blivit framställd, statsbidrag — bortsett från ålders- och dyrtidstillägg — utgår med vissa i förhållande till antalet kurser och längden av dessa bestämda belopp. Därest nu beträffande lanthushållningsseminariet vid Rimforsa den principen skulle genomföras, att staten skulle bidra med kostnaden för avlöningen av all lärarpersonal, skulle anstalten själv förlora intresse av att i möj-

ligaste mån nedbringa lärarantalet. Lantbruksstyrelsen har ock gjort en jämförelse mellan de föreslagna avlöningarna vid Rimforsaanstalten och avlöningsbeloppen för lärarinnorna vid den till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala hörande lant-hushållningsskolan vid Brogård. Då emellertid dyrtidstillägg av statsmedel icke utgår vid sistnämnda skola, skulle statens bidrag till Rimforsaanstalten bliva väsentligt högre än till skolan vid Brogård. Det synes statskontoret ligga närmast till hands, att anslagen för nu ifrågakvarande båda skolor bestämmas att utgå efter enhetliga grunder.

Att i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag dyrtidstillägg till lärarpersonalen vid Rimforsa skulle anvisas att utgå från ett förslagsanslag, synes statskontoret vara betänkligt, då seminariets styrelse skulle äga frihet att bestämma antalet lärare utöver minimiantalet. Skall dyrtidstillägg givas, synes det i så fall vara nödvändigt, att ett anslag till bestämt belopp anvisas för ändamålet.

Beträffande slutligen framställningen om anvisande av fyllnadsanslag för år 1921 vill statskontoret, då det är angeläget, att användningen av tilläggsstat i möjligaste mån begränsas, framhålla, att ämbetsverket icke kan finna tillräckliga skäl vara anförda för att anslag bör anvisas redan å tilläggsstaten för nämnda år.»

I anledning av vad statskontoret sålunda anført har lantbruksstyrelsen avgivit förnyat yttrande den 21 december 1920 och därvid anført följande:

»Den av statskontoret gjorda jämförelsen med lant-hushållsskolorna finner lantbruksstyrelsen i det avseende, varom här är fråga, icke fullt riktig. Nämnda seminarium avser i första hand att utbilda lärarinnor vid de med statsmedel understödda lant-hushållsskolorna och torde därigenom företräda ett intresse, som berör hela landet, under det att lant-hushållsskolorna huvudsakligen avse att fylla ett ortsbetöfv. Det är då naturligt, att vid de senare skolorna tillgång till ett visst årligt ortsbetöfv icke står Rimforsaseminarier till buds, torde man emellertid dock kunna anse, att detta motsvaras av det avsevärda kapital, som från enskilt håll kommit skolan till del och varigenom densamma existens möjliggjorts och fortfarande möjliggöres. Även vid lant-hushållsskolorna utgår för övrigt till de fast anställda lärarinnorna hela lönen av statsmedel, och har lantbruksstyrelsen vid bedömning av de vid seminariet beräknade lönerns berättigande närmast gjort jämförelse med de löner, som på grund av statsmakternas beslut utgå som minimilöner vid en lant-hushållsskola med kurser under hela året eller samma tid som vid Rimforsa. Att lantbruksstyrelsen därvid ansett en något högre lön böra beräknas för föreståndarinnan och högre kvalificerade lärarinnor kan knappast vara oskäligt, då man betänker, att större fordringar måste sättas på en lärarinna vid en utbildningsanstalt för lärarinnor vid lant-hushållsskolor än på de senare. Med de löner, vilka nu utgående statsbidrag möjliggjort, skulle fullt kvalificerade lärarkrafter icke kunnat erhållas, därest icke det stora intresset för arbetet förmått lärarinnorna att trots de otillräckliga löneförmånerna kvarstå i tjänst, något som man dock icke för framtiden torde kunna beräkna. Lantbruksstyrelsen har därför ansett det vara ett för seminariets fortsatta verksamhet oefftergivligt villkor, att läroanstalten sättes i till-

fälle att avlöna sina lärarinnor med minst samma belopp, som i sådant avseende utgå till lärarinnepersonalen vid de lägre statsunderstödda undervisningsanstalterna.

Statskontoret åberopar vidare den av lantbruksstyrelsen gjorda jämförelsen mellan de föreslagna avlöningarna vid Rimforsaseminariet och avlöningsbeloppen för lärarinnorna vid den till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala hörande lant-hushållningsskolan vid Brogård och uttalar i anslutning härtill den meningen, att anslagen till dessa båda anstalter böra utgå efter enhetliga grunder. Därvid är dock att märka, att Brogård endast utgör en avdelning av nämnda fackskola, och att en avsevärd del av den utbildning, som bibringas eleverna, erhålles vid sist-nämnda skola, till vilken understöd av statsmedel utgår i annan ordning. Detta medför, att vid Rimforsaseminariet erfordras betydligt större antal lärarinnor och delvis även högre kvalificerade sådana. Alla övriga omkostnader måste vid Rimforsa även ställa sig avsevärt högre, då hela utbildningen sker där. Enär således förhållandena och förutsättningarna vid de båda skolorna äro så olikartade, har det syntts lantbruksstyrelsen omöjligt att finna någon gemensam grund för anslagens beräkning. Den enda jämförelse, som enligt styrelsens mening kan göras, är den, att lika kvalificerade lärarkrafter böra så vitt möjligt tillförsäkras likvärdiga av-löningsförmåner. Därvid har styrelsen ansett föreståndarinnan vid Rimforsasemi-nariet närmast böra jämföras med fackskolans föreståndarinna, så mycket mer som den förra även måste fylla de förpliktelser, som åligga den vid fackskolan med ett avsevärt arvode särskilt avlönade rektorn.

Statskontoret finner det därjämte betänkligt, att anslaget till dyrtidstillägg åt lärarinnorna av lantbruksstyrelsen ansetts böra utgå såsom förslagsanslag, all-denstund styrelsen för seminariet skulle kunna anställa ett högre antal lärarinnor än som av lantbruksstyrelsen beräknats. Häremot må till en början göras den invändningen, att skolan torde sakna möjlighet att utan bidrag av statsmedel upp-bringa erforderliga medel till grundlöner åt de sålunda ytterligare anställda lärar-krafterna. Då lantbruksstyrelsen vidare såsom villkor för statsbidragets utgående föreslagit, att skolan skall arbeta i full enlighet med av Kungl. Maj:t för läro-anstalten fastställt reglemente, vilket givetvis måste innehålla bestämmelser om de fast anställda lärarinnornas antal, synes detta förhållande icke behöva innebära de av statskontoret befarade riskerna. Däremot anser lantbruksstyrelsen, med hänsyn till denna frågas samhörighet med övriga dyrtidstilläggsfrågor, det vara omöjligt att redan nu fixera storleken av det dyrtidstillägg, varav lärarinnorna vid Rimforsa böra komma i åtnjutande under år 1922.

Då lantbruksstyrelsen övertygat sig om, att Rimforsaseminariets ekonomi är sådan, att dess verksamhet kunnat upprätthållas endast genom ett uppoffrande arbete från lärarinnepersonalens sida mot synnerligen otillfredsställande avlöningar, och styrelsen vidare anser det icke rimligtvis kunna ifrågasättas, att så skall fortgå ännu ett år, vidhåller styrelsen sin hemställan även såvitt angår anslag å tilläggs-stat för år 1921.»

Då avlöningarna till lärarpersonalen vid lant-hushållsskolor samt *Departements- chejerna.* andra lägre lantbruksundervisningsanstalter och i samband därmed stats-bidragen till dessa skolor reglerats vid 1919 års riksdag samt lanthus-hållningsskolan vid Brogård vid 1920 års riksdag fått nya regler fastställda

i nyssnämnda hänseenden, synes det vara en naturlig konsekvens, att en dylik-reglering genomföres jämväl beträffande lantbrukshållningsseminariet å Rimforsa. Detta är också i hög grad av behovet påkallat, därest denna undervisningsanstalt, som under sin hittillsvarande verksamhet varit av synnerligen stor betydelse för lärarinneutbildningen och, trots flerahanda svårigheter, på ett särdeles förtjänstfullt sätt fyllt sina uppgifter, skall kunna även framgent bedriva sin verksamhet. Såsom utredningen visar är seminariet icke i tillfälle att av egna medel eller genom understöd från ortskorporationer eller annorledes nämnvärt öka sina inkomster och det måste därför huvudsakligen lita till statens hjälp. Sådan hjälp anser jag också böra i erforderlig mån lämnas, ty det är enligt min mening ett påtagligt allmänt och hela landet omfattande intresse, att en god och väl avpassad utbildning beredes dem, vilka sedan skola inom olika landsdelar verka såsom lärarinnor i lantbrukshållning och å närstående undervisningsområden.

En särskild anledning att företaga en sådan reglering beträffande Rimforsaseminariet ligger däri att numera möjlighet är beredd för lärarinnorna därstädes att erhålla pension genom statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. För att denna möjlighet skall kunna begagnas fordras emellertid att vissa förutsättningar äro uppfyllda. Först och främst skall seminariets reglemente vara fastställt av Kungl. Maj:t. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit, är det nuvarande, av skolan själv på sin tid antagna reglementet i behov av omarbetning och seminariets styrelse bör därför anbefallas inkomma med förslag i detta hänseende. Vidare böra minimiårsavlöningarna för lärarinnorna vara fastställda antingen i författning eller av seminariets styrelse (huvudmannen) genom reglering, som godkänts av Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t förordnar (reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. den 31 december 1919, nr 878). Beträffande lantbrukshållsskolorna m. fl. äro nödiga bestämmelser givna i författning, nämligen kungörelsen den 12 december 1919 (nr 854) angående statsunderstöd till dylika skolor. Det kunde nu ifrågasättas, att en sådan författning borde utfärdas jämväl beträffande Rimforsaseminariet. Detta synes emellertid åtminstone för närvarande icke böra ske. Den betydelsefulla åtskillnaden föreligger nämligen, att lantbrukshållsskolorna hava ett av Kungl. Maj:t fastställt reglemente och att statsbidragen till dem utgå från ett ordinarie anslag, under det att Rimforsaseminariet ännu saknar något vederbörligen fastställt reglemente och är samt även tillsvidare torde böra förbliva beroende av årligt anslag å extra stat. Jag anser därför lämpligast, att icke redan nu fasta regler givas angående stor-

leken av statsanslagen, utan att dessa anslag bliva beroende av seminariets varje gång ådagalagda behov och att lönerna regleras i förut angiven ordning. Nu torde därför allenast vissa villkor för statsunderstödet böra uppställas. Denna åsikt överensstämmer med den uppfattning, som ligger till grund för lantbruksstyrelsens utlåtande.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att staten måtte åtaga sig hela kostnaden för lärarpersonalens minimiavlöning, inberäknat ålders- och dyrtidstillägg. Statskontoret har framhållit, att seminariet då kunde förlora intresset att i möjligaste mån nedbringa lärarantalet. Detta synes dock kunna förebyggas genom att statsbidraget sättes till ett bestämt belopp och att anställandet av ett visst antal lärarinnor uppställas såsom villkor. Statskontoret har vidare erinrat, att statsbidragen till lanthushållsskolorna utgå med vissa i förhållande till antalet kurser och kursernas längd bestämda belopp. Detta torde icke beträffande seminariet böra eller kunna ske, enär seminariet har en sammanhängande tvåårig kurs, under det att lanthushållsskolorna hava flera kurser efter varandra under året. På grund härav och då även vid lanthushållsskolorna hela lönen till de fast anställda lärarinnorna utgår av statsmedel samt därtill kommer, att något ortsbidrag icke kan krävas beträffande Rimforsseminariet, har jag icke någon betänklighet mot att staten åtager sig minimiavlöningen för helt år till ett visst begränsat antal lärarinnor, jämte ålderstillägg till dem.

Vad så beloppen av dessa löner beträffar, finner jag det fullt riktigt, att lönerna såväl för föreståndarinnan som för första lärarinnan i huslig ekonomi samt lärarinnan i småbruksskötsel utgå med högre belopp än som tillkomma motsvarande befattningshavare vid lanthushållsskola med tjänstgöring vid två längre kurser om tillhoppa 330 dagar. Seminariets uppgift som utbildningsanstalt just för lärarinnor gör en dylik skillnad både motiverad och nödvändig för att de bästa krafterna må kunna förvärvas dit. För övriga lärarinnor vid seminariet har högre avlöning än åt lärarinnor vid lanthushållsskolor ej ifrågasatts och detta synes ej heller nödvändigt.

I avseende å själva utformningen av avlöningen hava seminariets styrelse och lantbruksstyrelsen anslutit sig till lönesystemet vid lanthushållsskolorna d. v. s. med vissa fasta lönebelopp å jämna hundratal kronor jämte fri bostad och bränsle med rätt till ålderstillägg samt eventuellt dyrtidstillägg. Statskontoret har däremot ifrågasatt, att anslaget skulle utgå efter samma grunder som till lanthushållningsskolan å Brogård. Till denna skola bestämdes statsanslaget år 1920 med utgångspunkt från att lärarinnelöner skulle sättas till vissa med 12 delbara

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 45 häft. (Nr 54.)

belopp i fyra lönegrader, vartill skulle komma fri kost på sätt som vore bestämt för skolkökslärarynnor i statsunderstödda enskilda läroanstalter. Därjämte uttalades, att om bostad erhöles in natura, de förutsatta lönebeloppen skulle kunna reduceras med vad som skäligen kunde anses motsvara bostadsersättning. Något dyrtidstillägg har däremot icke ansetts böra tillkomma dessa lärarinnor genom någon statens åtgärd. För min del håller jag före att, även om det är angeläget att tillse, att avlöningsförmånerna vid Rimforsa och Brogård i likvärdiga befattningar bliva reellt så lika som möjligt, det icke är av behovet påkallat att bilda avlöningarna på samma sätt. Vid Brogård, som ingår som ett led i fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala undervisningskurser av skilda slag, böra avlöningarna givetvis anordnas liksom vid fackskolan i övrigt, men vid Rimforsa synes det mig naturligare att närmare ansluta lönerna till vad som gäller för lantbruksskolor. En viss cirkulation mellan dessa skolor och Rimforsa synes sannolik, vilket i sin mån är ett skäl för ett likartat avlöningssystem.

Frågan om dyrtidstillägg torde tillsvidare böra lämnas å sido och vad angår år 1921 företagas till bedömande i samband med frågan om dyrtidstillägg till lärarpersonalen vid lantbruksskolor m. fl. lägre lantbruksundervisningsanstalter, vilken fråga jag först senare blir i tillfälle att anmäla för Kungl. Maj:t. Därvid bör även relationen till lönerna vid Brogård uppmärksammas. Vad själva de nu föreslagna lönerna angår synas de mig avvägda i lämpligt förhållande till lönerna vid lantbruksskolor och jag tillstyrker därför, att de fastställas såsom minimilöner.

Mot de övriga villkor, lantbruksstyrelsen föreslagit för statsanslag till ifrågavarande seminarium, har jag icke något att invända.

Då det framlagda statsförslaget även i fråga om de poster, som icke utgöras av ordinarie löner, icke synes giva anledning till befogade erinringar, finner jag mig böra förorda anslag till seminariet för år 1922 å 21,200 kronor, därav 1,200 kronor till ålderstillägg.

Vad slutligen angår frågan om anslag å tilläggsstat för år 1921 — med bortseende från dyrtidstilläggen, vilka, såsom jag förut anført, först senare böra komma under bedömande — finner jag lika med lantbruksstyrelsen det påtagligt, att seminariets ekonomi är sådan, att ökat statsanslag redan för innevarande år är oundgängligen erforderligt. Då emellertid något fastställt reglemente ej ännu finnes och lärarpersonalen alltså ännu icke kan vinna inträde i omförmälda pensionsanstalt samt någon förpliktelse för seminariet att redan i år utgiva minimilöner och ålderstillägg enligt de nu föreslagna grunderna därför icke heller bör stadgas, synes anslaget kunna sättas något lägre än för år 1922 och

upptagas till 20,000 kronor. Då 1920 års riksdag redan anvisat 12,000 kronor, erfordras ytterligare 8,000 kronor.

Jag anser alltså, att för anslag för år 1922 böra gälla följande villkor:

att seminariets verksamhet bedrives i full överensstämmelse med av Kungl. Maj:t utfärdad reglemente och av lantbruksstyrelsen utfärdade föreskrifter;

att antalet ordinarie elever i seminariets bägge årsklasser uppgår till minst 20;

att fyra frielever skola äga åtnjuta kostnadsfri undervisning vid seminariet, dock utan att vara befriade från avgifter för kost, logi och lyse;

att avgiften för undervisning, kost, logi och lyse ej må överstiga 1,200 kronor för år;

att vid seminariet skola vara fast anställda en föreståndarinna och minst fem lärarinnor, vilka skola åtnjuta jämte fri bostad och bränsle minst följande avlöningsförmåner, nämligen föreståndarinnan 4,000 kronor samt första lärarinnan i huslig ekonomi och lärarinnan i småbruksskötsel vardera 3,000 kronor och en var av övriga lärarinnor 2,500 kronor, vartill komma för föreståndarinnan två och för varje lärarinna tre ålderstillägg å 300 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år;

att seminariet skall vara skyldigt underkasta sig den kontroll Kungl. Maj:t må finna skäl föreskriva.

Kungl. Maj:t bör givetvis äga stadga de ytterligare villkor, som må finnas erforderliga.

För år 1921 böra enahanda villkor gälla, dock med undantag av bestämmelserna om fastställt reglemente och minimilöner åt lärarpersonalen.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Fredrika Bremer-förbundets lantushållningsseminarium å Rimforsa såsom förslagsanslag, högst, anvisa

dels å extra stat för år 1922..... kronor 21,200,
därav 1,200 kronor till ålderstillägg;

dels ock å tilläggsstat för år 1921 » 8,000.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen behagade härtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

H. Mellström.